

Колекція особистих нагород М.І. Сікорського

У статті здійснено спробу вивчення, класифікації та систематизації нагород М.І. Сікорського з метою створення їх колекції.

Ключові слова: колекція, нагороди, звання, класифікація, М.І. Сікорський.

Видатний культурний діяч, засновник музейної справи на Переяславщині Михайло Іванович Сікорський знаний не лише в Україні, але й за її межами. За майже 60 років подвижницької праці Михайло Іванович підняв багатющий пласт історії та культури давньої Переяславської землі. Саме завдяки цій людині був створений унікальний музейний комплекс, який нині нараховує 24 тематичних музеїв, а в його основному фонді перебуває близько 176 тисяч експонатів.

За свою плідну діяльність та відданість музейній справі, якій М.І. Сікорський присвятив все своє життя, він отримав велику кількість нагород: державних, відомчих та громадських. Більшість з них знаходиться у родинному архіві його племінниці Валентини Іванівни Сікорської, яка люб'язно надала їх для вивчення. Значна кількість різнопланових нагород нині потребує детального дослідження та систематизації з метою створення упорядкованої колекції нагород М.І. Сікорського.

Особливості походження та різнотипність нагород М.І. Сікорського зумовили необхідність здійснення їх класифікації. Передусім, ми класифікували нагороди за хронологією. У результаті чого було отримано дві групи: нагороди радянського часу та нагороди періоду незалежності України. В середині кожної з груп нами застосована загальноприйнята класифікація нагород: державні, відомчі та громадські. На жаль, нині доводиться констатувати факт відсутності окремих нагород, при наявній документації на них, і навпаки, що породжує певні труднощі під час формування колекції.

Першу групу складають: 10 державних, 4 відомчих та 2 громадські нагороди, а також 18 почесних грамот. Чисельність нагород, відзнак, орденів та пам'ятних медалей цієї групи пояснюється передусім суспільно-політичним спрямуванням Радянської держави в галузі культури зокрема. Радянське законодавство встановлювало широку систему заходів морального та матеріального заохочення державних службовців за визначні досягнення і успішне виконання покладених на них обов'язків.

Заохочування осіб, що максимально спрямовували свою діяльність на розвиток суспільства, слугувало, на думку партійної верхівки, одним із стимулів зміцнення і розвитку соціалістичного ладу та Радянської держави. Заходами заохочення, які застосовувалися до державних службовців, були: подяка, висловлена або оголошена в указі; нагородження іменним цінним подарунком; грошова нагорода; занесення на Дошку пошани і в Книгу пошани; нагородження почесними грамотами; нагородження почесними значками (наприклад, «Відмінник охорони здоров'я», «Відмінник народної освіти» тощо); присвоєння почесних звань (Герой Соціалістичної Праці, заслужений діяч науки, заслужений учитель і т. п.); преміювання; призначення на вищу посаду; нагородження орденами і медалями СРСР. Застосування заходів заохочення в СРСР регулювалося законами та іншими державно-правовими актами [1].

Серед нагород М.І. Сікорського, отриманих протягом радянського періоду, особливе місце займають державні нагороди СРСР: ордени, медалі та почесні звання, встановлені відповідно до Конституції СРСР Президією Верховної Ради СРСР для відзначення окремих осіб і колективів за особливі заслуги – трудові та військові (рис. 1). Так до цієї групи нами віднесені:

– ювілейна медаль з посвідченням «**За доблесний труд в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг.**», введена указом Президії Верховної Ради СРСР 6 червня 1945 р. Медаллю нагороджувалися робітники, інженерно-технічний персонал і службовці сфери промисловості та транспорту; колгоспники та спеціалісти сільського господарства; науковці, технічні робітники, робітники в сфері мистецтва та літератури; робітники радянських, партійних, профспілкових та інших громадських організацій, які забезпечували своєю працею перемогу Радянського Союзу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні. Цією медаллю Сікорський Михайло Іванович був нагороджений в 1946 р.;

– посвідчення до почесного звання **«Заслужений працівник культури Української РСР»**, яке М.І. Сікорський одержав в 1966 р. Це державна нагорода Української РСР, що присвоювалась у період з 1949 по 1991 р. за заслуги у розвитку музейної справи, активну пропаганду історичної спадщини українського народу;

– посвідчення до ювілейної медалі **«За доблесний труд. В ознаменованіе 100-летия со дня рождения Владимира Ильича Ленина»**, що затверджена указом Президії Верховної Ради СРСР 5 листопада 1969 р. в ознаменування 100-ї річниці від дня народження В.І. Леніна. Нею нагороджувалися: робітники, колгоспники, спеціалісти народного господарства, працівники державних установ та громадських організацій, діячі науки та культури, які брали участь у підготовці до ювілею В.І. Леніна; особи, які брали активну участь у боротьбі за встановлення Ра-

дянської влади або у захисті Батьківщини, або внесли особистою працею значний внесок у будівництво соціалізму в СРСР, які власним прикладом та громадською діяльністю допомагали КПРС виховувати зростаюче покоління. Цю ювілейну медаль М.І. Сікорський отримав в 1970 р.;

– ювілейна медаль **«Тридцать лет победы в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг.»** з посвідченням, затверджена Указом Президії Верховної Ради СРСР 25 квітня 1975 р. в ознаменування 30-ї річниці перемоги СРСР у Великій Вітчизняній війні. Медаллю з написом «Участнику трудового фронта» на зворотному боці нагороджувалися працівники тилу, удостоєні медалі «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.». Цю нагороду М.І. Сікорський отримав в 1975 р.;

– **«Орден Трудового Красного Знамени»** (II типу) з орденською книжкою, заснований постановою ЦВК і РНК СРСР 7 вересня 1928 р. Орденом нагороджувалися: громадяни СРСР; підприємства, об'єднання, установи, організації; союзні й автономні республіки, краї, області, автономні області автономні округи, райони, міста й інші населені пункти, а також могли бути нагороджені й особи, що не є громадянами СРСР за значні трудові досягнення перед Радянською державою та суспільством у галузі виробництва, науки, культури, літератури тощо. Цю нагороду Михайло Іванович отримав в 1976 р. [2];

– медаль з посвідченням **«В память 1500-летия Киева»**, затверджена Указом Президії Верховної Ради 10 травня 1982 р. в ознаменування 1500-річчя міста Києва. Нею нагороджувалися робітники, спеціалісти народного господарства, робітники науки та культури, державних установ та громадських організацій, військовослужбовці, пенсіонери та інші особи, які зробили вклад в економічний та соціально-культурний розвиток міста, а також учасники оборони міста в період Великої Вітчизняної війни. Її М.І. Сікорський отримав в 1984 р.;

– посвідчення до медалі **«Сорок лет победы в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг.»**, яка затверджена указом Президії Верховної Ради СРСР 12 квітня 1985 р. в ознаменування 40-ї річниці перемоги СРСР у Великій Вітчизняній війні. Медаллю з написом «Участнику трудового фронта» на зворотному боці нагороджувалися працівники тилу, удостоєні медалі «За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.» та іншими медалями СРСР. Цю нагороду Михайло Іванович одержав в 1985 р.[3];

Рис. 1. Державні нагороди М. І. Сікорського

– **«Орден Октябрської революції»** з орденською книжкою, заснований на відзначення 50-річчя Великої Жовтневої Соціалістичної революції (Указ від 31 жовтня 1967 р.). Ним нагороджувалися громадяни СРСР, підприємства, установи, військові частини, республіки, міста за активну революційну діяльність, великий внесок у зміцнення радянської влади, за особливу відвагу та мужність у боях з ворогами Радянської держави, зміцнення миру тощо. Цю державну нагороду М.І. Сікорський одержав в 1986 р.;

– **Диплом лауреата Державної премії Української РСР імені Т.Г. Шевченка** вручений Михайлу Івановичу в 1989 року. Таким чином він отримав найвищу в Україні творчу відзнаку за вагомий внесок у розвиток культури та мистецтва. Республіканська премія імені Т.Г. Шевченка була заснована в 1961 р., а в 1969 р. – отримала назву «Державна Премія УРСР імені Тараса Шевченка» і лише в 2000 р. була віднесена до державних нагород України. Нею нагороджували видатних митців за високоідейні та високохудожні твори, роботи у галузі літератури, образотворчого мистецтва, музики, театрального мистецтва та кінематографії [4];

– медаль **«Ветеран труда»**, затверджена указом Президії Верховної Ради СРСР 18 січня 1974 р. Медаллю «Ветеран праці» нагороджувалися працівники народного господарства СРСР за багаторічну бездоганну працю в народному господарстві, галузі науки, культури, народної освіти, охорони здоров'я, державних установах та громадських організаціях, а також робітники, колгоспники та службовці на знак визнання їх трудових відзнак по досягненні трудового стажу, необхідного для призначення пенсії за вислугою років або за віком. Нею М.І. Сікорський був нагороджений в 1990 р.;

– ювілейна медаль без посвідчення **«XXX лет Советской Армии и Флота»** (дата вручення не відома), затверджена указом Президії Верховної Ради СРСР 22 лютого 1948 р. для відзначення 30-ї річниці від створення Робітничо-Селянської Червоної Армії та флоту. Нею нагороджувалися усі генерали, адмірали, офіцери, старшини, сержанти, солдати та матроси, які станом на 23 лютого 1948 р. знаходилися в особовому складі Збройних Сил СРСР, МВС, МВД;

– пам'ятний знак без супровідної документації **«Почесна грамота Президії Верховної Ради Української РСР»**, запроваджений указом Президії Верховної Ради УРСР 7 травня 1981 р. Цю державну нагороду отримували громадяни СРСР,

підприємства, об'єднання, установи і організації, військові частини, райони, міста, селища і села Української РСР та інших союзних республік за особливі заслуги перед державою. На жаль точної дати присвоєння даної нагороди М.І. Сікорському встановити не вдалося, але можна припустити, що її він отримав в 1980-х роках.

До відомчих знаків та нагород СРСР, отриманих М.І. Сікорським, можна віднести: значок **«За отличную работу»** Міністерства культури СРСР (отриманий в 1970 р.); нагрудний знак **«Отличник культурного шевства над селом»** (тип №2) Міністерства культури СРСР і ЦК профсоюзу робітників культури (1977 р.); значок **«Победитель соцсоревнования»** (1978 р.); нагрудний значок **«Отличник культурного шевства над Вооруженными Силами СССР»** (тип № 1) (1979 р.).

Виявлена в колекції грамота про присвоєння звання **«Почесного члена Товариства»** (Українського товариства охорони пам'ятників історії та культури (УТОПІК)) із значком належить до нагород громадських організацій радянського часу. УТОПІК було засновано в 1966 р. з метою збереження пам'яток історії та культури, а також контролем за додержанням законодавства про їх охорону та використання. Почесним членом Товариства «батько музеїв» став в листопаді 1976 р. і був занесений до Книги почесних членів Товариства.

Нагородна система, що продовжила своє існування в період незалежності України, почала формуватися ще в 1930-тих роках. Наприкінці 1980-х років в республіці існувало 29 почесних звань. Вони залишились чинними й після 1991 року. За роки незалежності відповідно до Конституції України на основі історичної національної нагородної спадщини та міжнародного досвіду в Україні створено власну систему державних нагород. Вона стала важливим фактором утвердження української державності, морального заохочення громадян за активну діяльність у розвитку економіки, науки, культури, у соціальній сфері, захисті Вітчизни, охороні конституційних прав і свобод людини, державному будівництві та громадській діяльності. Саме нагороди М.І. Сікорського періоду незалежної України складають другу групу. Серед них: 5 державних, 4 відомчих та 23 громадські нагороди, а також 16 подяк та 17 почесних грамот.

Державні нагороди України – вища форма відзначення громадян України за видатні заслуги у розвитку економіки, науки, культури,

соціальної сфери, захисті Вітчизни, охороні конституційних прав і свобод людини, державному будівництві та громадській діяльності, за інші заслуги перед Україною [6]. До цієї групи нагород М.І. Сікорського слід віднести:

– **«Орден Богдана Хмельницького»** III ступеня з орденською книжкою, який призначений для нагородження громадян України за особливі заслуги у захисті державного суверенітету, територіальної цілісності, у зміцненні обороноздатності та безпеки України, заснований 3 травня 1995 р. Указом Президента України Л.Д. Кучми № 344/95. Лицарем «Ордену Богдана Хмельницького» М.І. Сікорський став в 1995 р.;

– **«Орден князя Ярослава Мудрого»** з орденською книжкою – державна нагорода України для нагородження громадян за видатні заслуги перед Україною в галузі державного будівництва, зміцнення міжнародного авторитету України, розвитку економіки, науки, освіти, культури, мистецтва, охорони здоров'я, за визначну благодійницьку, гуманістичну та громадську діяльність. З 1995 по 1998 рр. був вищим орденом України для нагородження громадян України, іноземців та осіб без громадянства [7]. До ордену додається мініатюра знака ордену та орденська книжка. Кавалером ордену князя Ярослава Мудрого V ступеня М.І. Сікорський став 21 серпня 2001 р.;

– грамота **«Про присвоєння звання Герой України»** з **орденом Держави**, з 1998 р. найвищий ступінь відзнаки в Україні, що присвоюється громадянам України за здійснення визначного героїського вчинку або визначного трудового досягнення. Цією відзнакою Михайла Івановича було нагороджено відповідно до Указу Президента України В.А. Ющенка № 459 від 11 березня 2005 р. До ордену відзнаки Президента України «Герой України» додається мініатюра ордену, що є копією відповідного ордену у зменшеному вигляді, та орденська книжка [8];

– Почесна грамота **«За особливі заслуги перед Українським народом»** із знаком **«Почесна грамота Верховної Ради України»** заснована 5 липня 2001 р. Це відзнака Верховної Ради України, якою відзначаються особи за вагомий внесок у будь-яку сферу життєдіяльності держави, визначну громадсько-політичну діяльність, заслуги перед Українським народом у сприянні становленню та зміцненню України як демократичної, соціальної, правової держави, здійсненню заходів щодо забезпечення прав і свобод громадян, розвитку демократії, парла-

ментаризму та громадянської злагоди в суспільстві, активну участь у законотворчій діяльності. «Почесну грамоту Верховної Ради України» М.І. Сікорський отримав в 2007 році.

Відомчі заохочувальні відзнаки України посідають досить важливе місце в професійній діяльності М.І. Сікорського, як визнання його здобутків у галузі примноження та збереження культурних цінностей українського народу. Йдеться про медалі, нагрудні знаки, подяки, грамоти та почесні грамоти, якими нагороджуються працівники міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій, що входять до сфери їх управління. Серед них в колекції Михайла Івановича слід відзначити нагороди Міністерства культури, Кабінету Міністрів України та Київської обласної державної адміністрації (рис. 2):

– **«Почесна грамота Кабінету Міністрів України»** з відповідним пам'ятним знаком – нагорода за багаторічну сумлінну працю, зразкове виконання службових обов'язків, особистий внесок в економічну, науково-технічну, соціально-культурну, військову, громадську й інші сфери діяльності та заслуги перед Українським народом у сприянні становленню правової держави, здійсненню заходів щодо забезпечення захисту прав і свобод громадян, розвитку демократії, ефективній діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування [9]. Цю відзнаку Михайло Іванович отримав у 1998 р.;

Нагрудний знак «Отличник культурного шефства над селом», тип № 2

Пам'ятний знак «Почесна грамота Кабінету Міністрів України»

Нагрудний знак «Почесний працівник туризму України»

Знак «Подяка» від Київської обласної державної адміністрації

Рис. 2. Відомчі відзнаки М. І. Сікорського

– посвідчення до почесної відзнаки **«За багаторічну плідну працю в галузі культури»** від Міністерства культури і мистецтв України і знак з посвідченням до відзнаки **«За багаторічну плідну працю в галузі культури»** від Міністерства культури і туризму України – почесні відзнаки Міністерства культури і мистецтв України і Міністерства культури і туризму України, якими нагороджуються працівники культури і мистецтв зі стажем роботи не менше 15 років, що досягли високих трудових і творчих результатів, здійснили вагомий внесок у розвиток культури, дістали високу громадську оцінку. Першу з них Сікорський Михайло Іванович отримав в 2003 р., а другу – в 2007 р. По своїй суті вони дублюють одна одну, лише містять різну назву міністерства;

– нагрудний знак з посвідченням про присвоєння звання **«Почесний працівник туризму України»**. Його отримують працівники туристично-екскурсійних та курортних установ і організацій зі стажем роботи не менше 5 років, щодосягли значних трудових результатів, здійснили вагомий особистий внесок у здійснення державної політики в галузі туризму, проводять активну діяльність щодо розвитку туризму, мають інші значні досягнення в галузі туризму та були нагороджені Почесною грамотою Міністерства культури та туризму України [10]. Його «батько музеїв» здобув в 2004 р.;

– знак **«Подяка»** від Київської обласної державної адміністрації без супровідної документації. Використовувалась з метою відзначення та стимулювання працівників підприємств, установ, організацій області, які зробили вагомий особистий внесок у створення матеріальних і духовних цінностей, досягли визначних успіхів у виробничій, науковій, творчій діяльності, високого професіоналізму в економічній, науково-технічній, соціально-культурній, військовій, державній, громадській та інших сферах діяльності [11]. На жаль, точна дата отримання цієї нагороди М.І. Сікорським нами не встановлена.

Найбільшу групу нагород М.І. Сікорського представляють громадські нагороди – нагороди недержавного статусу, що присуджуються людині за ті чи інші заслуги громадськими організаціями. В свою чергу, серед громадських нагород Михайла Івановича можна виділити окремі категорії, наприклад, звання почесного громадянина міста, нагороди Українського Реєстрового Козацтва, нагороди церковного характеру тощо (рис. 3).

Детальне ознайомлення з матеріалами «Особистого архіву М.І. Сікорського» (зберігається в бібліотеці ДВНЗ «Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди») вказує на три почесних громадянства Михайла Івановича, що є вищим визнанням заслуг перед містом і його жителями. До них належать: звання почесного громадянина м. Переяслава-Хмельницького (присвоєне в 1984 р.) [12]; звання почесного громадянина Останкінського району м. Москви (1997 р.), а також звання «іменитого жителя селення Северное Медведково» (1997 р.) [13].

Серед нагород всеукраїнської громадської організації Українського Реєстрового Козацтва (далі – ВГО УРК), заснованої 8 липня 2002 р. слід згадати: орден III ступеня «Бронзовий козацький хрест» з орденською книжкою (отриманий в 2005 р.) [14]; орден II ступеня «Срібний козацький хрест» з орденською книжкою (отриманий в 2008 р.) [15]. Цими відзнаками нагороджуються: генеральна старшина та козаки ВГО УРК, відомі громадські, політичні та військові діячі, діячі науки та культури, державні керівники, видатні спортсмени, які зробили вагомий внесок у розвиток Українського Реєстрового Козацтва, а також ті, що виявили себе активними провідниками української державності й української козацької ідеї.

Ордени Святого Рівноапостольного князя Володимира Великого III ступеня та Української Православної Церкви Преподобного Нестора Літописця III ступеня Сікорський Михайло Іванович отримав в 2003 році. [16]. Це церковно-суспільні відзнаки православної Церкви, якими нагороджуються священики, духовенство, громадські та державні діячі за особистий внесок у справі відродження духовності, піднесення ролі Церкви у житті суспільства та держави.

До громадських нагород М.І. Сікорського належать також: Диплом лауреата Республіканської премії імені Дмитра Яворницького (отриманий в 1993 р.); диплом «Людина року-98» конкурсу, що проводила редакція газети «Вісник Переяславщини» (1998 р.); диплом «Почесний діяч Єврейської ради України» (1999 р.); диплом «Почесного члена Української Академії Архітектури» (2000 р.); почесна відзнака Українського фонду культури «За подвижництво в культурі» (2000 р.); премія імені В. Вернадського (2001 р.); пам'ятна відзнака з нагоди 10-річчя Київського регіонального відділення асоціації міст України (2002 р.); почесна відзнака Національного Києво-Печер-

Орден
Української Православної Церкви
Преподобного Нестора Літописця
III ступеня

Орден
Святого Рівноапостольного
князя Володимира Великого
III ступеня

Знак
«За благочинність і благодійність»
II ступеня Києво-Печерського
історико-культурного заповідника

Орден III ступеня
«Бронзовий козацький хрест»
Українського Реєстрового Козацтва

Орден II ступеня
«Срібний козацький хрест»
Українського Реєстрового Козацтва

Почесна відзнака «Трудова Слава»
Міжнародного Академічного
Рейтингу популярності
«Золота Фортуна»

Пам'ятна відзнака
з нагоди 10-річчя
Київського регіонального
відділення асоціації міст України

Знак премії
імені В. Вернадського

Почесна відзнака
Українського фонду культури
«За подвижництво в культурі»

Рис. 3. Громадські нагороди М. І. Сікорського

ського історико-культурного заповідника «За благочинність і благодійність» II ступеня (2003 р.); почесна відзнака «Трудова Слава» Міжнародного Академічного Рейтингу популярності «Золота Фортуна» (2006 р.); «Золота медаль Академії образотворчого мистецтва і архітектури» і «Золота медаль Академії мистецтв України» (2008 р.); по-

чесна відзнака Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди (2008 р.) та багато інших.

Для більш детального вивчення і осмислення постаті Михайла Івановича Сікорського як видатного громадського діяча, його дослідникам необхідно звернути увагу на матеріали «Осо-

бистого архіву М.І. Сікорського» (про який ми згадували вище). Використовуючи матеріали цього архіву, дослідники мають змогу детальніше розглянути громадський аспект діяльності видатного «музеєтворця».

Такий чином, в результаті проведеного аналізу нагород М.І. Сікорського, нами здійснено їх класифікацію за хронологічними принципом та за типом походження, проведена відповідна сис-

тематизація. Також під час дослідження був визначений перелік нагород, що не мають супровідної документації та втрачених нагород, які підтверджуються наявними посвідченнями. Загалом, отримані результати дозволили створити зведену інформативну таблицю, доповнену фотозображеннями відповідних нагород. Саме вона є основою для формування систематизованої колекції нагород М.І. Сікорського.

Джерела та література

1. Справочник профсоюзного работника. – М.: Профиздат, 1959. – С. 63.
2. Мотейко І. Повне зібрання творів. Історична серія. Нагороди. – Т. 5. – М.: Хронос, 1998 – 464 с.
3. Мріга В. В. Медалі СРСР // Українська Радянська Енциклопедія: 2-е видання. – Т. 6. – К., 1981. – С. 426.
4. Шевченківська премія, або Національна премія України імені Тараса Шевченка // Літературознавча енциклопедія / Автор-укладач Юрій Ковалів. – Т. 2. – К.: Академія, 2007. – С. 583-584.
5. Об утверждении образцов единого общесоюзного знака «Победитель социалистического соревнования» и положения о нем. Постановление Президиума ВЦСПС от 8 апреля 1977 года [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.allfaler.ru/ru/katalog/dokumenty/dokumenty-sssr/dokumenty-fale-ristiki-sssr/postanovlenie-ot-8-aprelya-1977-goda-ob-ut-verzhdenii-obraztsov-edinogo-obschesoyuznogo-znaka-pobeditel-sotsialisticheskogo-sorevnovaniya-i-polozheni-ya-o-nem>.
6. Про державні нагороди України. Закон від 16.03.2000 № 1549-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1549-14>.
7. Про заснування відзнаки Президента України «Орден князя Ярослава Мудрого». Указ Президента України від 23.08.1995 № 766/95 з редакцією від 19.06.1998 №662/98 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/662/98>.
8. Особистий архів М.І. Сікорського, ф.1, оп.1, спр. 1, арк. 160 – 161/зв.
9. Постанова «Про Почесну грамоту Кабінету Міністрів України» від 20.08.2008 № 728.
10. Особистий архів М.І. Сікорського, ф.1, оп.1, спр. 1, арк. 159-159/зв.
11. Розпорядження Київської обласної державної адміністрації від 30 червня 1998 року N 340.
12. Особистий архів М.І. Сікорського, ф.1, оп.1, спр. 1, арк. 113-113/зв.
13. Там само, арк. 128-129/зв.
14. Там само, арк. 162-162/зв.
15. Там само, арк. 175-176/зв.
16. Там само, арк. 149-149/зв.; 152-152/зв.

Викторія Вовкодав

КОЛЛЕКЦИЯ ЛИЧНЫХ НАГРАД М.И. СИКОРСКОГО

В статье предпринята попытка изучения, классификации и систематизации наград М.И. Сикорского с целью создания их коллекции.

Ключевые слова: *коллекция, награды, звания, классификация, М.И. Сикорский.*

Viktoriya Vovkodav

COLLECTION OF PERSONAL AWARDS MI SIKORSKY

An attempt to study and classification awards of M.I. Sikorskiy described in the article.

Key words: *collection, awards, titles, classification, M.I. Sikorsky.*

